

SYLWETKA NAUKOWA DOCENTA DR HAB. ANDRZEJA BERA

PROFESSOR ANDRZEJ BER — SCIENTIFIC ACHIEVEMENTS

LESZEK MARKS¹

Andrzej Jan Ber jest rdzennym warszawiakiem; w tym mieście urodził się 1 października 1937 roku i w nim spędził przeważającą część swojego dotychczasowego życia. Urodzeni pod znakiem wagi są bardzo towarzyscy i nie znoszą samotności, uwielbiają dywagacje i długie dyskusje. Mają duży urok osobisty, potrafią rozmawiać na każdy temat i poświęcić sporo uwagi swemu rozmówcy. Nasz Jubilat ze swoim znakiem zodiakalnym znalazł się razem z takimi osobistościami, jak Cervantes, Giuseppe Verdi, Stanisław Wyspiański, Alfred Nobel, Brigitte Bardot, Lech Wałęsa, Mahatma Gandhi i John Lennon.

Ojca stracił we wczesnym dzieciństwie, wiosną 1940 roku, w następstwie ran odniesionych w walkach w okolicy Sokołowa Podlaskiego podczas kampanii wrześniowej. Ciężar jego wychowania spoczął na matce, Eugenii z Kropidłowskich. Nie było to łatwe zadanie ze względu na niesforny charakter i duży temperament naszego Jubilata, czym w znacznym stopniu charakteryzuje się do dzisiaj.

Przez wiele lat mieszkał na Powiślu i tam w 1950 roku ukończył szkołę podstawową, a 4 lata później — Liceum Ogólnokształcące przy ulicy Drewnianej. Po krótkiej rozterce, czy iść śladami ojca i zostać archeologiem, rozpoczął swoją życiową przygodę z geologią. Sentyment do archeologii pozostawał w nim jednak przez cały czas, może dlatego, że matka Jubilata pracowała w Zakładzie Prehistorii Instytutu Historii Kultury Materialnej, natomiast on sam podczas studiów dorabiał jako pracownik fizyczny na wykopaliskach prowadzonych przez Profesora Ludwika Sawickiego na słynnym stanowisku Zwierzyniec w Krakowie, a w czasie późniejszej pracy zawodowej — wielokrotnie chętnie współpracował z archeologami.

Studia na Wydziale Geologii Uniwersytetu Warszawskiego rozpoczął w 1954 roku, specjalizując się w geologii czwartorzędu. Pracę magisterską *Stratygrafia i morfologia prawego brzegu Wisły na odcinku Myśliborzyce–Dobrzyń nad Wisłą* wykonał pod kierunkiem Profesora S.Z. Różyckiego i w 1960 roku uzyskał tytuł magistra geologii.

Po ukończeniu studiów odbył trzymiesięczną służbę wojskową, następnie wykonywał prace zlecone dla Katedry Geologii Czwartorzędu Uniwersytetu Warszawskiego. Z początkiem 1961 roku zaczął pracować jako stażysta w Przedsiębiorstwie Geologicznym w Warszawie, a od lipca tego roku — w Zakładzie Zdjęć i Map Geologicznych Instytutu Geologicznego (Państwowego Instytutu Geologicznego od 1987 roku), najpierw na stanowisku asystenta, od 1964 roku — starszego asystenta, od 1968 — adiunkta i od 2001 — docenta.

W pierwszych latach pracy zajmował się czwartorzędem Kotliny Chodeńskiej i brał udział w zespołowym opracowaniu *Atlasu geologii Warszawy*, za co otrzymał srebrną odznakę honorową *Za zasługi dla Warszawy* oraz wyróżnienie w konkursie NOT *Mistrz Techniki*. Od 1963 roku związał się na dobre i złe z północno-wschodnią Polską, gdzie rozpoczął prace geologiczno-kartograficzne. Owocem prowadzonych badań była rozprawa doktorska *Czwartorzęd Pojezierza Suwalskiego*, wykonana pod kierunkiem Profesora E. Rühle

---

¹ Państwowy Instytut Geologiczny, ul. Rakowiecka 4, 00-975 Warszawa

i obroniona w 1972 roku, jak również rozprawa habilitacyjna *Plejstocen Polski północno-wschodniej w nawiązaniu do głębszego podłoża i obszarów sąsiednich*, która stanowiła podstawę do nadania mu w 2001 roku przez Radę Naukową Państwowego Instytutu Geologicznego stopnia doktora habilitowanego nauk o Ziemi.

W czasie pracy w Państwowym Instytucie Geologicznym zajmował szereg funkcji kierowniczych. Był kierownikiem Branżowego Ośrodka INTiE (1973–1976), którego zadaniem było usprawnienie i unowocześnienie informacji naukowej w Państwowym Instytucie Geologicznym. Był zastępcą kierownika Zakładu Zdjęć Geologicznych Niżu (1976–1989), kierownikiem Pracowni Zdjęć i Map Geologicznych NE Polski (1976–1989) i Pracowni Koordynacji Szczegółowej Mapy Geologicznej Polski (1997–2002), koordynatorem regionalnym (1976–1989) i głównym koordynatorem Szczegółowej mapy geologicznej Polski (1995–2006), pełnomocnikiem dyrektora ds. kartografii geologicznej (2002–2006), redaktorem naczelnym kwartalnika *Geologia za granicą* (1974–1976) oraz zastępcą redaktora naczelnego *Geological Quarterly* (2003–2007). Pełnił również funkcje kierownicze w Związku Zawodowym Górników i był członkiem NSZZ Solidarność.

W 1971 roku przebywał na trzymiesięcznym stypendium naukowym w Geologinen Tutkimuslaitos w Otaniemi (Finlandia), gdzie zajmował się interpretacją zdjęć lotniczych dla potrzeb kartowania geologicznego. Z ramienia Geopol-Polservice przez ponad 2 lata (1978–1979, 1981–1982) brał udział w pracach poszukiwawczych i dokumentacyjnych złóż surowców dla przemysłu cementowego i budownictwa w Libii, z tego przez ponad rok był kierownikiem kontraktu. Prace tam prowadzone zaowocowały wykonaniem 4 dokumentacji, które umożliwiły stronie libijskiej wybudowanie zakładów wydobywczych i przemysłowych. W latach 1992–1994 pracował jako konsultant, geolog i hydrogeolog w Sorgo Environmental Company w New Jersey (Stany Zjednoczone), co umożliwiło mu uzyskanie bezcennego, praktycznego doświadczenia.

W całym okresie zatrudnienia prowadził samodzielne prace w zakresie kartografii geologicznej. Był również współautorem opracowań z zakresu metodyki prac geologiczno-zdjęciowych (m.in. instrukcje i opracowania metodyczne dla Szczegółowej mapy geologicznej Polski 1:50 000 i Mapy geologicznej Polski 1:200 000). Pełnienie wielu funkcji, a w szczególności głównego koordynatora SMGP, przypadło na okres niebywałej intensyfikacji prac kartograficznych, prowadzonych z włączeniem w ich realizację kilkuset wykonawców z kilkudziesięciu instytucji i przedsiębiorstw. Dzięki wysokiemu profesjonalizmowi i osobistemu zaangażowaniu, ale także wrodzonej łatwości nawiązywania kontaktów przez Jubilata, prace kartograficzne wykonywane i koordynowane przez Państwowy Instytut Geologiczny były prowadzone terminowo i na odpowiednim poziomie.

Ostatnie kilkanaście lat to wzmożona współpraca międzynarodowa Jubilata. Rozpoczęło ją opracowanie atlasu geologicznego dla ochrony środowiska i planowania przestrzennego w strefie pogranicza polsko-litewskiego, wykonanego w ramach tematu *Pas Jadźwingów — Zielone Płuca Europy* wspólnie z geologami Litewskiej Służby Geologicznej, za co otrzymał w 1998 roku nagrodę zespołową Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa.

Uczestniczył w wielu konferencjach ogólnopolskich i międzynarodowych w kraju i za granicą, m.in. na Białorusi, w Danii, Estonii, Finlandii i Holandii, na Litwie i Łotwie, w Niemczech, Rosji, RPA, Stanach Zjednoczonych, Turcji i na Ukrainie. Jest członkiem ProGeo, co wiąże się z pracami nad ochroną stanowisk przyrody nieożywionej, przede wszystkim na obszarze północnej i środkowej Polski. Opiniował prawie wszystkie chronione obszary na Suwalszczyźnie. Od lat bierze udział w pracach, konferencjach i sympozjach Komisji Zlodowaceń i Grupy Perybałtyckiej INQUA.

Jest autorem 160 publikacji i opracowań archiwalnych, w tym monografii, prac oryginalnych, opracowań podręcznikowych, atlasów, artykułów informacyjnych i abstraktów konferencyjnych. W 1981 roku opublikował pierwszy *Przewodnik geologiczny po Pojezierzu Suwalsko-Augustowskim*. Jest autorem 4 arkuszy (Ełk, Sejny, Sokółka, Suwałki) Mapy geologicznej Polski w skali 1:200 000 (wyd. A i B), 7 arkuszy (Augustów, Jeleniewo, Krasnopol, Łomża, Suwałki, Wieliczki, Woźna Wieś) Szczegółowej mapy geologicznej Polski w skali 1:50 000 oraz jednym z redaktorów i autorów Mapy geologicznej Polski w skali 1:500 000. Był koordynatorem krajowym i głównym koordynatorem Glacitektonicznej mapy Europy środkowej i wschodniej oraz Glacitektonicznej mapy Polski w skali 1:500 000 (opublikowanej w skali 1:1 000 000), zrealizowanej przez grupę roboczą GAGE (której był wiceprzewodniczącym), działającą w ramach INQUA.

Wśród najważniejszych osiągnięć badawczych ostatnich lat jest odkrycie i zdefiniowanie pozycji stratygraficznej interglacjału augustowskiego oraz najstarszego zlodowacenia plejstoceńskiego w północno-

-wschodniej Polsce. Wiele uwagi poświęcił wpływowi głębokiego podłoża na ukształtowanie współczesnej powierzchni północno-wschodniej Polski.

Najważniejszym osiągnięciem wydawniczym Jubilata jest opublikowanie w języku angielskim wspólnie z J.S. Aberem (Uniwersytet Emporia, Kansas, Stany Zjednoczone) monografii-podręcznika pt. *Glaciotectonism*, wydane przez Elseviera w 2007 roku.

W latach 2002–2004 był koordynatorem grupy roboczej WP5 *Zmiany globalne klimatu i środowiska* Centrum Doskonałości Badań Środowiska Abiotycznego REA, realizującego projekt finansowany z funduszy europejskich. Celem projektu był rozwój współpracy z krajowymi i zagranicznymi ośrodkami naukowymi, między innymi przez wzmocnienie istniejących i inicjowanie nowych umów o współpracy bilateralnej, organizacja ogólnopolskich i międzynarodowych konferencji, seminariów i spotkań roboczych.

Jest członkiem Komitetu Badań Czwartorzędu od 1999 roku (obecnie trzecią kadencję). Od 2003 roku pełni funkcję przewodniczącego Komisji Stratygrafii tego komitetu, inicjując coroczne konferencje z cyklu *Stratygrafia plejstocenu Polski* oraz kierując grupą roboczą mającą za zadanie przygotowanie znowelizowanych *Zasad polskiej klasyfikacji, terminologii nomenklatury stratygraficznej czwartorzędu*.

Był członkiem Rady Naukowej Państwowego Instytutu Geologicznego (2003–2007) oraz Rady Wydziału Geografii i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Warszawskiego.

Jest Dyrektorem Górniczym III stopnia. Otrzymał Złoty Krzyż Zasługi (2004), srebrną (1981) i złotą (1983) odznakę *Zasłużony dla geologii polskiej*, srebrną odznakę honorową NOT (1987), złotą odznakę *Zasłużony dla Państwowego Instytutu Geologicznego* (1999) oraz nagrody specjalne Dyrektora PIG (1996, 1999, 2003). W ocenie okresowej zawsze plasował się na czołowych miejscach wśród pracowników Państwowego Instytutu Geologicznego.

Niegdyś Jubilat grywał w piłkę nożną i w tenisa, uprawiał lekkoatletykę i pływał. Obecnie wolny czas spędza wędkując albo czytając literaturę historyczną, sensacyjną i *science fiction*, słucha muzyki lekkiej i przyjemnej, w szczególności związanej z folklorem warszawskim.

Ad multos annos iubilatus!

